

розрізненість поглиблює суперечності між людьми і призводить до непорозумінь, які і провокують порушення публічного порядку: захват релігійний споруд, марш гідності тощо.

Таким чином, в основу дотримання публічного порядку мають бути покладені норми і принципи, які поєднують абсолютно різних людей (стать, вік, соціальний статус, матеріальний статок, національність, віросповідання та ін.) в усвідомленні загальнолюдських цінностей: збереження життя та здоров'я, безпека, мир, гідність, честь, повага...

Список бібліографічних посилань

1. Тацій В. Я., Битяк Ю. П., Грошев Ю. М., Цвік М. В. Конституція України – основа реформування суспільства. Харків : Право, 1996. 96 с.
2. Словник української мови : в 11 т. / АН УРСР, Ін-т мовознавства ; за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1976. Т. 7. С. 302.
3. Новий словник іншомовних слів: 20 000 слів / уклад. і передм. О. М. Сліпушко. Київ : Аконіт, 2008. 848 с.

Одержано 15.03.2019

УДК 343.97

Максим Геннадійович МАКСІМЕНЦЕВ,

кандидат економічних наук,
заступник голови правління Публічного акціонерного товариства
«Національна акціонерна компанія «Надра України» (м. Київ)

ЛАТЕНТНІСТЬ НЕЗАКОННОГО ПРОВЕДЕННЯ ПОШУКОВИХ РОБІТ НА ОБ'ЄКТАХ АРХЕОЛОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ В УКРАЇНІ

Відомо, що латентність злочинів – один з потужних факторів їх детермінації. Відтак, зниження латентності відкриває не лише шлях до формування більш достовірної інформаційної моделі стану злочинності, а й через відповідну кримінально-превентивну практику зумовлює обструкцію чинників їх інтенсивного відтворення.

Ведучи мову про латентність злочинів, передбачених ч. 1 ст. 298 КК України (незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини), зауважимо перш за все на тому, що динаміка їх відтворення характеризується хвилеподібними коливаннями з періодами спаду й зростання в інтервалі 1,5 роки (див. рис. 1).

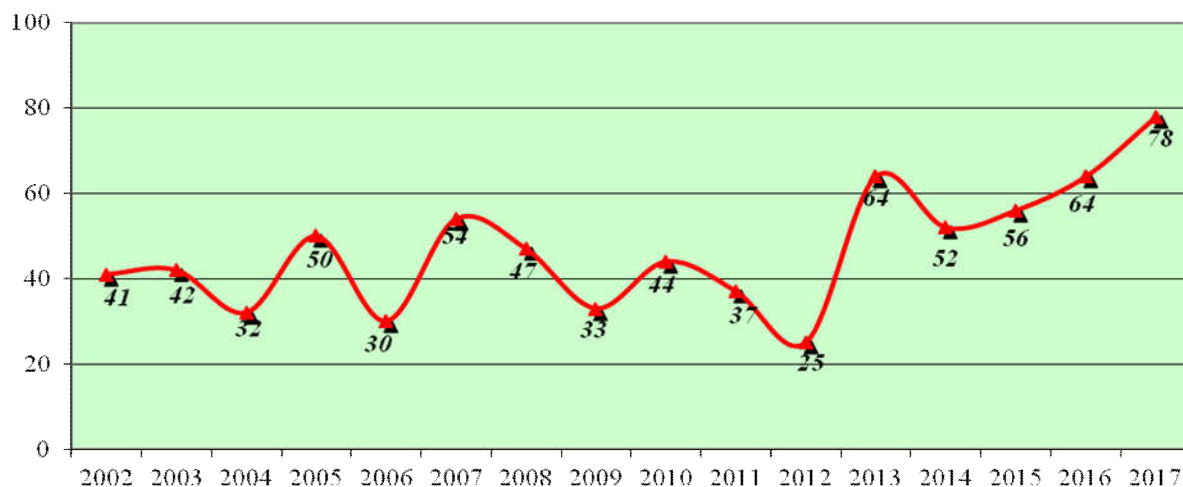

Рисунок 1 – Графічне зображення рівня й динаміки злочинів, передбачених ст. 298 КК України (2002–2017 рр.)

Середній темп приросту, розрахований ланцюговим способом порівняно невисокий близько 4,5 %, зберігаючи, таким чином, параметри стійкості кримінальної активності. Ця обставина засвідчує незначний вплив організаційно-управлінських, правових та політичних факторів на латентизацію відповідного сегменту злочинності у сфері надкористування, яка здебільшого має об'єктивний (природний) характер.

Водночас, це жодною мірою не означає, що рівень латентності незаконного проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних чи підводних робіт на об'єктах археологічної спадщини в Україні є низьким. Навпаки.

За оцінками окремих дослідників, в тому числі й з Інституту археології НАН України, в нашій країні зараз існує потужний чорний ринок збуту археологічних знахідок. Незаконними пошуковими роботами щороку знищується близько тисячі археологічних пам'яток. На Півдні коїться справжній вандалізм: могильники трощаться гектарами, насипи степових курганів пробиваються колодязями, городища побиті ямами у пошуках скарбів. Знахідки викопуються, «як картопля», масовий археологічний матеріал кидається на місці злочину, а вирвані з археологічного контексту, безпаспортні дорогі речі продаються для домашніх музеїв, приватних колекцій, вивозяться закордон. Чорний ринок Європи нині завалений археологічними раритетами з України [1; 2 та ін.].

Загалом поширенню незаконного проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних чи підводних робіт на об'єктах археологічної спадщини в Україні притаманні ті ж особливості, що і для загальносвітового виміру цього феномену. «Чорні археологи» орудують як на вже розвіданих, легальних розкопках, так і поза ними, ініціативно. Так само вітчизняні археологи, стикаючись в своїй професійній діяльності на етапі польових досліджень з проведенням незаконних археологічних робіт, будучи свідками, очевидцями останніх воліють в більшості своїй не повідомляти до правоохоронних органів. Причин цьому, як засвідчили зібрані нами експертні оцінки, декілька і вони не вирізняються своєю «оригінальністю» у порівнянні з іншими видами злочинності: 1) низький рівень довіри до правоохоронних органів через впевненість у їх корумпованості, низькопрофесійності; 2) небажання в подальшому брати участь у кримінальному судочинстві, обумовленими його процедурами обтяженнями; 3) побоювання помсти з боку «чорних археологів». Також варто відмітити й низький рівень правосвідомості окремих професійних археологів.

Поруч з цим і самі правоохоронні органи не виявляють надто високої активності у протидії «чорній археології». По-перше, цей різновид злочинності ніколи не був і зараз не перебуває в числі пріоритетів оперативно-службової діяльності Національної поліції. По-друге, виявлення ознак цих злочинів, їх припинення об'єктивно пов'язане в більшості випадків з проведенням оперативно-розшукових заходів поза межами населених пунктів. Дається в знаки і кількісний, і якісний брак кадрів у віддалених від обласних центрів районних відділах поліції, їх надмірне службове навантаження, відсутність належних організаційних умов, транспортних засобів тощо. По-третє, виявлення ознак підготовки до незаконного проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних чи підводних робіт на об'єктах археологічної спадщини висуває низку специфічних вимог щодо здійснення оперативно-розшукових заходів, розстановки негласного апарату, компетентності останнього з питань археології тощо. Цілком зрозуміло, що і цей компонент поліцейської діяльності наразі не є розвиненим настільки, аби задовольняти вимогам ефективності в аналізованій сфері.

Як наслідок, правоохоронці часто не реагують, або реагують невчасно чи некоректно на повідомлення про незаконні розкопки, проведення пошукових робіт, втрачаються цінні археологічні матеріали. Не зайвим буде наголосити й на тому, що приблизно кожне п'яте (21,1 %) кримінальне провадження за ознаками злочинів, передбачених ч.1 ст.298 КК України закривається за відсутністю складу кримінального правопорушення (п.2 ч.1 ст.284 КПК України). Відтак, зацікавлені суб'єкти легальної археологічної діяльності далеко не завжди інформують правоохоронні органи, інколи вдаючись до самостійного реагування на незаконну діяльність. Симптоматичним в цьому аспекті є сам факт появи у фаховому археологічному дискурсі словосполучення «науково-рятувальні роботи».

Так, наприклад, на офіційному веб-сайті Інституту археології НАН України розміщено повідомлення такого змісту: «У жовтні 2017 р. Острівський загін Архітектурно-археологічної експедиції Інституту археології НАН України (керівник – В. Г. Івакін) здійснив термінові науково-

рятувальні роботи у Рокитнянському районі Київської області на правому березі р. Рось. Розпочаті розкопки були пов'язані з активною діяльністю грабіжників у цій місцевості. Одночасно, наш колега з Центру Балтійської та Скандинавської археології Романос Широухов (*Dr. Roman Shiroukhov*) звернув увагу на те, що фотографії окремих речей, які вірогідно походять з цього некрополя, відомі в Інтернеті. Наші пошуки в Інтернеті виявили, що речі, які напевне пов'язані з могильником, є у приватній колекції Євгена Гредунова, який проживає в м. Бровари. Подальші пошуки виявили подібні знахідки ще на одному сайті колекціонерів, де вони навіть не ховаючись обговорюють факт пограбування некрополя. Такі групи грабіжників нами були зафіксовані на території могильника [3].

Враховуючи викладені обставини, а також спираючись на зібрані нами експертні оцінки археологів масштабів поширення незаконних пошукових робіт, розкопок на об'єктах археологічної спадщини в Україні (а таких щороку нараховується кілька сотень), можемо констатувати *надвисокий рівень латентності злочинів, передбачених ч. 1 ст. 298 КК України, який сягає 90–95 %*.

Список бібліографічних посилань

1. Чорна археологія: злочин чи порятунок? // АРАТТА : сайт. URL: http://www.aratta-ukraine.com/news_ua.php?id=233 (дата звернення 01.03.2019).
2. Не стріляйте в археологів // ZN,UA : сайт / Дзеркало тижня. Україна. 2003. 26.09.2003. URL: https://dt.ua/CULTURE/ne_strilyayte_v_arheologiv.html (дата звернення : 01.03.2019).
3. Баранов В. І., Івакін В. Г. Нововиявлений балтський могильник XI ст. на Пороссі: попередні результати досліджень та проблеми охорони унікальної пам'ятки // Інститут археології Національної академії наук України : сайт. URL: <http://www.iananu.org.ua/novini/rujnuvannya-pam-yatok/527-novoviyavlenij-baltskij-mogilnik-khi-st-na-porossi-poperedni-rezultati-doslidzhen-ta-problemi-okhoroni-unikalnoji-pam-yatki> (дата звернення : 01.03.2019).

Одержано 04.03.2019

УДК [343.341:343.271](477)

Оксана Володимирівна МАЛЯРЕЦЬ,

студентка 3 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (м. Харків)

Науковий керівник:

Григорій Сергійович КРАЙНИК,

кандидат юридичних наук,
асистент кафедри кримінального права № 1
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (м. Харків)

ЩОДО ЗАКОННОСТІ ПРИЗНАЧЕННЯ ШТРАФУ В ПОРЯДКУ СТ. 69 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ЗА ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ

До 2010 року фінансування тероризму кваліфікувалося за ч. 3 ст. 27, ч. 2 ст. 258 Кримінального кодексу (КК) України. Але згодом Верховна Рада України 18 травня 2010 р. прийняла Закон України «Про внесення змін до Закону «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму», відповідно до якого Кримінальний кодекс (КК) України було доповнено ст. 258-5 (Фінансування тероризму) [1].

Таким чином, ця норма адаптувала кримінальне законодавство до міжнародно-правових стандартів, з метою реалізації положень Сорока рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів (FATF), затверджених на Берлінському засіданні Групи в червні 2003 р., Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт і конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму, а також Директиви Європейського Парламенту й Ради 2005/60/ЄС щодо запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання коштів та фінансування тероризму. Події, які останнім часом відбуваються в Україні